

Hakemli Yazılar / *Refereed Papers*

Cinsel Eğitimde Kütüphanelerin Rolü

The Role of Libraries in Sex Education

Murat Yılmaz*

Öz

Cinsel sağlık, insan için yaşamsal bir gereksinimdir ve cinsel açıdan sağlıklı olmak için cinsel eğitim gereklidir. Fakat bazı ülkelerde cinsel eğitim yeterli düzeyde verilmemektedir. Cinsel eğitimin yeterli düzeyde verilmediği ülkelerde çalışan kütüphaneciler, cinsel sağlıkla ilgili kitapları kütüphane dermesine katarak ve bunları kullanıma hazır hale getirerek cinsel sağlıkla ilgili bilgi arayan kütüphane kullanıcılarına yardımcı olabilirler.

Bu araştırmamızda öncelikle cinsel eğitimin önemi vurgulanmıştır. Daha sonra özellikle gençler olmak üzere tüm bireylerin cinsel eğitim ihtiyacına destek olmak amacıyla kütüphaneler tarafından sağlanacak kitapların seçimi konusu irdelenmiştir. Ardından kütüphane kullanıcılarının söz konusu bu kitaplara fiziksel ve bibliyografik erişiminde karşılaşılabilecek sorunlar saptanmıştır. Son olarak tüm bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *cinsel eğitim; cinsellik; cinsel kitaplar; kütüphaneciler; kütüphaneler*

Abstract

Sexual health is a vital necessity for human beings and sex education is needed to be sexually healthy. However, sex education is inadequate in some countries. The librarians working in these countries can help library users obtain information about sexual health by adding books about sexuality to library collections and by making them available to users.

* Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. e-posta: myz@istanbul.edu.tr

This study will emphasize the importance of sex education as well as the subject of book selection by libraries to accommodate the needs of all users, especially young people.

The problems of bibliographical and physical access to relevant books, and their solutions, will also be discussed.

Keywords: *sex education; sexuality; books about sexuality; librarians; libraries*

Giriş

Cinsellik, insan yaşamının doğal bir parçasıdır ve her bireyin cinsellikle ilgili alacağı doğru kararlar ancak cinsel eğitim ile olur. Özellikle gençler, cinsel eğitim sayesinde öz güvene sahip; kendine ve başkalarına saygı duyan; cinsel baskı ve zorlamalardan uzak; cinsel yaşamdan hoşnut ve cinsel yolla bulaşan hastalıklardan da korunmuş olurlar. Fakat gençlerin okullarda cinsellikle ilgili gerekli bilgileri almalarını sağlayacak olan cinsel eğitimin, ülkemizde yeterli düzeyde verilmediği söylenebilir (T.C. Sağlık Bakanlığı [TCSB], 2009, s. 5). Bu olumsuz durum, gençlerin fiziksel ve cinsel gelişimleri hakkındaki bilgilerinin yeterli düzeyde olmasını engellemekte ve gençlerde bazen endişe ve korkuya bazen de istenmeyen gebelik ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi olumsuz sonuçlara neden olmaktadır.

Kütüphaneciler, cinsel sağlıkla ilgili bilgiye ihtiyaç duyan gençlere, ebeveynlere ve öğretmenlere yardımcı olabilirler. Kütüphanecilerin vereceği bu yardım, cinsellikle ilgili kitapları dermelerinde bulundurup kullanıma hazır hale getirerek gerçekleştirilebilir.

Bu araştırmamızda, kütüphanecilerin cinsel eğitimle ilgili kitapları kütüphanelerine sağlayıp bu kitapları en iyi şekilde kullanıcılarının hizmetine sunarak topluma cinsel yönden sağlıklı bireyler kazandırmada önemli katkı sağlayacakları varsayımından hareket edilmiştir. Belgesel analiz yönteminden yararlanarak ele aldığımız bu araştırmanın temel amacı ise, cinsel eğitimin önemini vurgulamak ve başta gençler olmak üzere tüm bireylerin cinsel eğitimiyle cinsel sağlığına destek olmak amacıyla kütüphanelere sağlanacak kitapların seçiminde ve kullanıcıların bu kitaplara erişiminde ortaya çıkacak sorunlara ilişkin çözüm önerilerini tartışmaktır.

Cinsel Eğitimin Tanımı

Cinsel sağlık, cinsel açıdan fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik hali olarak ifade edilebilir. Cinsel eğitimin amacı ise toplum olarak cinsel açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmektir. Bu

eğitim sayesinde birey, cinsellikle ilgili gerekli bilgileri öğrenerek olumlu duygu ve davranışlar kazanabilir (Taşcı, 2003, s. 26). Bireyin cinsel sağlık bilgilerinden yoksun olması, cinsel sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Tabii ki bu sorunlar sadece bireyi olumsuz etkilemekte kalmayıp bireyin ailesini ve hatta tüm toplumu da etkileyebilmektedir (Şentürk, 2006, s. 7). Cinsel eğitim sayesinde bireylerin, çiftlerin ve ailelerin cinsel sağlığını arttırmak ve bu konudaki sorunlarını gidermek için gerekli bilgi ve davranış becerilerini geliştirmek mümkündür (Vural, 2007, s. 31). Fakat bazı bireyler için cinselliğin, kişinin yaratılışından gelen bir özellik olduğu ve evlilik kurumu ile eşlerin cinselliği öğrenip bu yolla tecrübe kazanılacağı inancı hâkimdir. Bu inanca sahip insanlar, sağlıklı bir cinsel hayat için cinsel eğitime gerek duyulmayacağı fikrini savunurlar. Maalesef bu yanlış fikir, cinsel eğitimin sadece cinsel ilişki pozisyonları ile sevişme türlerinden ibaret sayılmasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye ve Avrupa’da Cinsel Eğitim

Ülkemizde cinsel eğitim tartışması, ilk kez 1974 yılında Türkiye Aile Planlaması Derneği’nin de katılımıyla başlamış ve bu konudaki bilgi ve tutumların araştırılmasına vurgu yapılmıştır (Çalışandemir, Bencik ve Artan, 2008, s. 23). 1970’li yıllarda konuyla ilgili olarak bilgi ve tutumların araştırılması gereğine çekilen dikkat, 1980’li yıllarda etkili olacak ki 1984 yılında lise kitaplarında, insan vücudu, hücreler, kemikler, sindirim sistemi, dolaşım sistemi ve *üreme organları* konularına yer verilmiştir. 1986 yılında ise gençlere, evlilik ve aile planlaması hakkında bilgiler kazandırılmaya çalışılmıştır (Poray, 2005, s. 89). 1990’lı yıllara gelindiğinde HIV/AIDS’in yayılmasına paralel olarak gönüllü kuruluşların yürüttüğü gençlere yönelik üreme sağlığı konusunda çeşitli özel projeler gerçekleştirilmiştir. Türkiye Aile Planlaması Derneği ile İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı’nın (İKGV) işbirliğinde *Gençlik, Cinsel Eğitim ve Üreme Sağlığı* adı altında 1994 yılında İstanbul’da bir toplantı düzenlenmiş ve bu alanda birçok eğitimciye ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır. Bu alana ilişkin eğitimci ihtiyacını karşılamak amacıyla Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun (UNFPA) desteği ile 1997’de bir proje gerçekleştirilmiştir. Söz konusu bu proje için 3 eğitim fakültesinde, öğretmen adayları için seçmeli olarak cinsel sağlık bilgisi dersi verilmiştir (Çalışdemir ve diğerleri, 2008, s. 23).

Gönüllü kuruluşlarla birlikte devlet de bu konuda çeşitli projeler yürütmüştür. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 1993 yılında başlattığı *Değişim, Genç Kızlığa İlk Adım*

isimli proje ile 6 yılda, 80 ilde toplam 2 milyon kız öğrenciye ergenlik konusunda bilgiler vermiştir. 2000-2001 eğitim ve öğretim döneminde ise bu sefer, erkek öğrenciler için *Ergenlik Dönemi Değişimi* isimli bir proje gerçekleştirilmiştir. 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında da ilk öğretim programına, *insanda üreme sağlığı, vücudumda neler var, canlılarda üreme ve gelişme* gibi çeşitli bilgilerin üniteler şeklinde ders kitaplarına dâhil edilmesi sağlanmıştır (Çalışdemir ve diğerleri, 2008, s. 23). Cinsel sağlık bilgileri verecek olan geleceğin öğretmenlerinin yetiştirilmesi amacıyla MEB ile İKGV tarafından *Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi* isimli bir proje, 2001 yılında başlatılmış ve 2005 yılı sonunda da tamamlanmıştır. (Yıldırım, 2008, s.15). Gerek MEB'in gerekse de çeşitli gönüllü kuruluşların birlikte yürüttükleri birçok proje, 1990'larla birlikte gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Fakat günümüzde okullarda cinsel eğitimle ilgili özel bir uygulama bulunmamakla birlikte liselerde menstrüasyon ile sperm üretimi konularında bilgiler verilmektedir (Çalışdemir ve diğerleri, 2008, s. 23).

Kısacası orta öğretim müfredatında yer alan üreme sağlığı ile ilgili bu bilgiler, cinsel sağlık açısından oldukça sınırlıdır (TCSB, 2009, s. 5). Bu bağlamda cinsel eğitimle ilgili olarak gençlerin ve yetişkinlerin yanlış bilgilerinin düzeltilmesi ve yetersiz bilgilerinin de mutlaka uygun bir düzeye çıkarılması gerekir¹.

¹ Bu konuda yapılan çeşitli araştırmalar, Türkiye de cinsel eğitimin ne kadar gerekli olduğunu açıkça göstermektedir. Konumuzla doğrudan ilgili olan ve 2000'li yılların başından itibaren ülkemizde yapılmış bu konudaki çeşitli araştırmalar ve bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar şu şekilde sıralanabilir;

2001-2002 eğitim ve öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin 1. ve 6. sınıflarında okuyan öğrencilerin cinsel tutum ve davranışlarının tespit edilmesi için bir anket düzenlenmiştir. Söz konusu bu anket çalışmada, ankete katılan kızların % 34,6'sının ilk menstrüasyon (adet görme) durumunda; erkeklerin % 16,5'inin ise ilk ejakulasyon (boşalma) karşısında ne yapacaklarını bilemedikleri ifade edilmiştir (Özan, Aras, Şemin ve Erçin, 2004, ss. 27-39).

2004 yılının Nisan-Mayıs aylarında, Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi'ne bağlı Biyoloji ve Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okuyan 299 öğrencinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgi düzeylerinin saptanmasına ilişkin yapılan çalışmada kız öğrencilerin % 53,3'ünün; erkek öğrencilerin ise % 49'unun bu konudaki bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir (İlgün, Dündar, Doğramacı, Dalcı ve Gürgeç, 2005, ss. 66-78).

2004 yılının Mayıs ve Haziran aylarında İzmir'in Konak ilçe merkezinde 10. sınıfta (lisede) okuyan toplam 242 erkek öğrencinin katıldığı bir anket gerçekleştirilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin, % 56,2 'sinin cinsellikle ilgili bilgi edinme kaynağı olarak pornografik filmleri tercih ettikleri; % 3,7'sinin cinsellikten korktuğu ve % 5,4'ünün ise mastürbasyon yaparken suçluluk duygusuna kapıldıkları anlaşılmıştır (Çetin ve diğerleri, 2008, ss. 390-397).

2004 yılının Kasım ve Aralık aylarında Ankara Etimesgut Zırlı Birlikler Okulu ve Eğitim Merkezi Komutanlığı'nda bulunan 310 kişiyle cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda bir anket gerçekleştirilmiştir. Ankete katılan kişilerin % 34,8'inin, cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında genel bilgilerinin yanlış olduğu tespit edilmiştir (Açıkel, Babayiğit, Kılıç, Hasde ve Bakır, 2005, ss. 16-24).

2005 yılının Şubat-Eylül aylarını kapsayan dönemde Ankara ve İstanbul'daki toplam 170 üniversite mezunu bayanın katıldığı bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Ankete katılan bayanların %

Türkiye de verilen cinsel eğitimin düzeyini anlamak için Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bu konuda nasıl bir eğitimin verildiğini anlamak gerekir. Bu amaçla Avrupa'daki ülkelerin cinsel eğitimle ilgili bakış açılarını ve bu konuda gençlere nasıl bir eğitim sunduklarını aşağıda belirtmek yararlıdır (Parker, Wellings ve Lazarus, 2009, ss. 232-239).

Almanya: Bu ülkede cinsel eğitime karşı halkın tavrı, liberal (hoşgörülü) olmakla birlikte konunun ele alınış biçimi ise dinseldir. Cinsel eğitimin zorunlu olduğu Almanya da öğretmenler, öğrencilere biyolojik bilgiler ile insan vücuduna ilişkin bilgiler anlatmaktadır.

Avusturya: 19. yüzyıl boyunca cinsel eğitim, yasak hareketlerle yasak davranışların özetlendiği, evlilik kurumu ile sadakatin önemini vurgulandığı Katolik eğitimin önemli bir parçası idi. Avusturya'daki okullarda 1970 yılından bu yana zorunlu olarak verilen cinsel eğitimin, sınırlı da olsa ahlaki, psikolojik ve sosyolojik bakış açılarına göre tartışılması, bu eğitimin dini etkilerden henüz kurtulamadığı izlenimini uyandırmaktadır. Söz konusu bu eğitim, temel olarak biyolojik sorunlara odaklanmaktadır.

Belçika: Cinselliğe ve cinsel eğitime karşı Belçika halkı, son yıllarda daha da liberal bir tavır sergilemektedir. Belçika'daki okullarda cinsel eğitim zorunlu olup hem

27,6'sı, menstrüasyon konusundaki bilgilere ancak menstrüasyon sonrası sahip oldukları, % 10,6'sının ise menstrüasyonun vücudun normal bir fizyolojik işlevi değil de, bir hastalık olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir (Çetinkaya, 2006, s. 70).

2007-2008 eğitim ve öğretim yılının bahar yanyılında Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin 330'una, *AIDS'li bir kişiye dokunan, AIDS kapar mı?* şeklinde soru sorulmuş; öğrencilerin % 16,7'si soruya yanlış cevap vermiştir (Siyez ve Siyez, 2009, ss. 49-55). Basit ama çarpıcı soruya yanlış cevap verenlerin sayısal oranının düşüklüğü sevindirici olsa da; soruyu yanlış cevaplayanların öğretmen adavı olmaları düşündürücüdür.

Ankara'nın 8 merkez ilçesindeki ortaöğretim düzeyinde eğitim gören öğrenci velilerinin katılımıyla bir anket çalışması düzenlenmiştir. Ankete katılan toplam 546 ebeveynden % 36,3'ünün cinsel sağlık bilgisi konusunda kendilerini yeterli hissetmedikleri; % 37,6'sının ise bu konuyu çocuklarıyla rahat konuşamadıkları tespit edilmiştir (Eroğlu ve Gölbaşı, 2005, s. 19).

Ekim 2005 ile Mart 2006 tarihleri arasında Sakarya Adliyesi'nin I. ve II. Aile Mahkemesi'nde boşanmış olan toplam 150 bayanın yer aldığı bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada boşanmış kadınların % 50,7'sinin boşandıkları eşleriyle olan cinsel ilişkilerinde problemler yaşadıkları tespit edilmiştir (Abalı, 2006, s. 190). Bu da bize cinsel eğitimin ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

İlgili literatür taraması gerçekleştirildiğinde ülkemizde yapılan bu tür araştırmalara rastlamak mümkündür. Ayrıca söz konusu bu araştırmalardan elde edilen verilerin sayısal değerlerinde de az çok farklılıklar olacağı açıktır. Fakat tespit ettiğimiz araştırma sonuçları bize göstermektedir ki, insan için yaşamsal bir gereksinim olan cinsel sağlık bilgisine, doğru ve yeterli düzeyde sahip olmayan bireyler de vardır ve bu bireylerin sayısının önemsenmesi gereklidir. Ayrıca yeterli düzeyde cinsel eğitimin verilmediği ülkelerde kütüphanelerin dermelerine cinsellikle ilgili kitaplar dahil edilerek bu eğitime katkı sağlaması anlamlı olur.

okulda hem de okul dışında bu eğitim, aile planlaması merkezlerindeki profesyoneller tarafından verilmektedir.

Bulgaristan: Bu ülkede cinsel eğitim zorunlu olmamasına rağmen yaklaşık 11-12 yaşlarında olan öğrencilere, okulda kadın ve erkek üreme sistemleri ile HIV/AIDS başta olmak üzere cinsel yolla bulaşan hastalıklar, gebelikten korunma ve azda olsa konunun duygusal yönleri anlatılmaktadır. Öğrencilerin derslere düzenli olarak devam etmemeleri, cinsel eğitim veren öğretmenlerin de bu konuda doğru eğitim almış olmamaları bu ülkede konunun yeterli düzeyde önemsenmediği anlamına gelmektedir.

Çek Cumhuriyeti: Bu ülkede cinselliğe karşı bakış açısı, hem liberal hem de dinsel olmak üzere çeşitlilik göstermektedir. Cinsel eğitimin zorunlu olmasının yanında öğretmenler bu eğitimi biyoloji, vatandaşlık ve aile eğitimi gibi farklı dersler içinde vermektedir.

Danimarka: Danimarka da cinselliğe karşı rahat bir tavır sergilenmekte ve gençlerin bireysel tercihleri önemsenmektedir. Cinsel eğitimin zorunlu olduğu Danimarka da bu eğitim, genellikle 12-13 yaşında okulda başlamaktadır. Ailelerin, çocuklarını cinsel eğitimin verildiği derslere girmesini engelleme hakları yoktur. Danimarka da cinsel eğitim kapsamında öğrencilere biyolojik gelişim, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, gebelikten korunma, buluş çağı ve utangaçlık gibi duygusal meselelere ilişkin bilgiler verilmektedir.

Estonya: Son zamanlarda Estonya halkı, cinselliğe karşı liberal bir tavır sergilemektedir. Öğrenciler, 10 yaşına girdiklerinde okulda zorunlu olarak cinsel eğitim dersi görmektedirler. Söz konusu bu eğitimin ağırlık noktasını, konunun psikososyal yönleri ile kişisel ilişkiler oluşturmaktadır.

Finlandiya: Cinsel eğitime karşı Finlandiya halkı, liberal bir tavır sergilemektedir. Yerel sağlık personeli ve ilgili bakanlık yetkilileri, okullarda eğitim gören gençler için cinsel eğitim ve cinsel sağlık sorunları konularında işbirliği içindedir. Dinin güçlü bir etkiye sahip olmadığı Finlandiya da 2001 yılında cinsel eğitim zorunlu olmuştur.

Fransa: Fransa halkının büyük çoğunluğu cinsel eğitimden yana bir tavır sergilerken özellikle de Katolik gruplar, düzenli olarak okullardaki cinsel eğitimin verilmesine karşı protesto etmektedirler. Fransa da cinsel eğitim zorunlu olup yaklaşık 6 yaşında başlamaktadır. 2003'te yapılan bir düzenleme ile cinselliğe yönelik biyolojik,

psikolojik, duygusal, toplumsal, kültürel ve ahlaki boyutlara ilişkin bilgilerin öğrencilere verilmesi kararlaştırılmıştır.

Hollanda: Bu ülkede insan hakları ve bireysel özgürlükler önemli bir rol oynamakla birlikte halk, gençlerin cinselliklerini yaşamalarına karşı hoş görülmesi bir tavır sergiler. Ayrıca, medya büyük ölçüde cinsel meselelere ilişkin destekleyici ve bilgi verici bir misyon üstlenmiştir. Okullardaki cinsel eğitim, biyolojik yönüyle zorunlu olup 11-12 yaşlarında başlamaktadır.

İngiltere: Bu ülkede 1960'lar ile 1970'lerde cinsellikle ilgili liberal bir eğilim mevcutken 1980'lerde tam tersi yaşanmıştır. Bu dönemlerde gebelikten korunmaya yönelik sınırlamalar, kürtaj yasalarını titizlikle uygulamak suretiyle halkı kürtajdan soğutma, eşcinselliğe karşı hoşgörüsüzlük gibi çeşitli tavır ve teşebbüsler gerçekleşmiştir. Günümüzde ise okullardaki mevcut cinsel eğitim dersleri, konunun biyolojik yönlerini içermekte olup zorunlu bir eğitim değildir.

İrlanda: 1960'dan önce Roma Katolik Kilisesi'nin kontrolü altında olan cinsellik konusu, büyük ölçüde tabu idi. 1960'lardan sonra İrlanda'daki okullarda cinsel eğitimin gerekliliği genel olarak kabul görmeye başladı ve 2003 yılından bu yana 12 yaşından itibaren öğrenciler, okullarda zorunlu olarak cinsel eğitim dersi görmektedirler.

İspanya: Bu ülke, dinin cinsel eğitim üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu Katolik bir ülkedir. Katolik kilisesinin gebelikten korunma, kürtaj ve cinsel eğitim gibi meselelerde etki düzeyinin yüksek olması, okullarda zorunlu bir cinsel eğitimin verilememesine sebep olmaktadır. Bu durumda gençlerin çoğu bu konuyu ailelerinden, medyadan ve arkadaşlarından öğrenmektedir.

İsveç: Cinsel baskının olmadığı serbest bir toplumdur. Ayrıca İsveç, 1955 yılında tüm okullarda cinsel eğitimi zorunlu kılan ilk Avrupa ülkesi olma özelliğini de taşımaktadır. Bu eğitim genellikle 12-13 yaşlarında başlamaktadır.

İtalya: Bu ülkede Katolik kilisesi güçlü bir etkiye sahiptir. Ayrıca Vatikan'ın Hıristiyan Demokrat Parti aracılığıyla bazı siyasi kararlar ile toplumsal politikalar üzerinde etkisi de mevcuttur. İtalya da cinsellik konusunda hem kamuoyunun düşüncesi hem de devletin tavrı, ağırlıklı olarak ahlaki ve gelenekseldir. İtalya da zorunlu da olsa cinsel eğitimin hayli tartışmalı bir konu olduğu söylenebilir.

İzlanda: Halkın çoğunluğu, gençlerin cinsel eğitimi konusunda liberal ve pozitif bir tavır takınmaktadır. Zaten İzlanda da yaşayan gençlerin ilk cinsel ilişkiye girme yaşı,

ortalama 15,7'dir. Bu oran, Avrupa ülkeleri içinde en erken cinsel ilişkiye girme yaşıdır. Ayrıca İzlanda da cinsel eğitim zorunludur.

Lüksemburg: Baskın bir Katolik ülkesi olduğundan halk, gençlere yönelik cinsellikle ilgili konularda çok açık fikirli değildir. 1970'lerin başından bu yana 13-19 yaşları arasında cinsel eğitim zorunlu kılınmıştır. Cinsel eğitimin asgari standartları Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olup ayrıca ilkokulda okuyan 6 yaşındaki öğrencilere vatandaşlık, biyoloji ve din derslerinin içerisinde de cinsellikle ilgili bilgiler öğretilmektedir.

Norveç: Liberal bir toplum olup cinsel ayrımcılığı suç sayan yasayı kabul eden ilk ülkelerden biridir. Devlet ise aile planlamasını ciddi bir biçimde desteklemektedir. 1970'lerden bu yana cinsel eğitim zorunlu olup temel olarak biyoloji dersleri içinde verilmektedir.

Slovakya: Genel olarak Slovaklar gelenekselci olup cinselliğe karşı tavırları, bölgelere ve dinsel inanç düzeylerine göre değişiklik göstermektedir. Şehirler de yaşayan gençler, Batı Avrupa'daki gençler gibi davranmakta ve cinsellik konusunda daha açık fikirli olmaktadır. Güçlü dini inançları olan gençler ise evlilik öncesi cinsel ilişki kurmaktan sakınmayı tercih etmektedirler. Bu arada Katolik kilisesi, okullardaki zorunlu olan cinsel eğitimi kaldırmak için mücadele etmektedir.

Yunanistan: 1995 yılından bu yana cinsel eğitim zorunlu olup öğrencilere 6 yaşından itibaren verilmektedir. Bazı araştırmacılara göre bu eğitimin düzeyi yetersizdir. Özellikle de bu eğitimin, gebelikten korunma, cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunma ve AIDS konularıyla mutlaka desteklenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca unutulmaması gerekir ki Yunanistan da dinsel etki güçlüdür.

Avrupa ülkelerinde cinsel eğitimle ilgili sunduğumuz bilgilerin sistematik bir düzende ele alınmaması söz konusu ülkelerdeki cinsel eğitimin düzeyini anlamamızı zorlaştırmaktadır. Fakat yine de elimizdeki mevcut bilgiler çerçevesinde şunları söyleyebiliriz;

- Avrupa ülkelerinde cinsel eğitim, ortak, standart bir program dâhilinde ve sistemli bir biçimde ele alınmamakta; bu eğitim, adeta ülkelerin kendi sosyal, kültürel, dinsel ve ahlaki yapılarına göre farklı biçimlerde gençlere sunulmaktadır.

- Avrupa'daki çoğu ülkeler cinsel eğitimi zorunlu olarak öğrencilerine vermektedir. Fakat belli ülkelerin bu eğitimi zorunlu vermelerinin yanında içeriğini ciddiye almadıkları, konuyu adeta yüzeysel bir biçimde ele aldıkları görülmektedir. Bu durum, cinsel eğitimin zorunlu olmasının önemini azaltmaktadır.
- Avrupa ülkelerinin bazılarında ise kilisenin baskısı yüzünden cinsel eğitim ya tümünden kaldırılmak istenmekte ya da konu dinsel bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Böylece cinsel eğitimle ilgili kitaplar âdeta din dersi kitaplarına dönüştürülmektedir.

Türkiye'deki duruma bakıldığında ise cinsel eğitimin zorunlu ve ayrı bir ders olarak ele alınması gerektiği ve bu derste HIV/AIDS dahil cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve gebelikten korunma gibi önemli konuların anlatılmasının yararlı olacağı şüphe götürmez. Aksi takdirde orta öğretimde verilen cinsellikle ilgili bilgilerin gençlere pek de yararlı olacağı söylenemez. Bu arada 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı için Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Alt Komisyonu da örgün eğitimde cinsel sağlık bilgilerinin en erken yaşta verilmeye başlanmasını, bu amaçla uygun müfredat programları ile eğitimcilerin yetiştirilmesini önermiştir (Yıldırım, 2008, s. 14).

Türkiye ile Avrupa'daki ülkelerin cinsel eğitimle ilgili bakış açılarını kıyaslarken *dini ve ahlaki unsur farklılığının* da dikkate alınması gerektiği söylenebilir. İnsanların toplum içindeki ilişkilerini düzenleyen din ve ahlak gibi unsurların, hukuk kadar yaptırım ve zorlama gücü olmasa da önemsenmesi gerekir. Çünkü bir toplumda iyilik ve kötülük hakkında oluşan değer yargılarına göre 'yapılması' veya 'yapılmaması' gereken davranışlara ilişkin bu kuralların, bireyin toplumla olan ilişkilerini düzenleyeceği açıktır. Sonuç olarak Türkiye de gençlere verilen cinsel eğitimin yetersiz olduğu ve bu eğitimin desteklenmesi için kütüphanecilere önemli misyonlar düştüğü kesindir.

Cinsellikle İlgili Konularda Bilgiye İhtiyaç Duyan Kullanıcılar

Kütüphanelerin ya da bilgi hizmetlerinin temel amacı, toplumun bilgi ihtiyaçlarını karşılamaktır (Stilwell, 2002, s. 67). Bu amaçla kütüphaneciler, cinsel sağlık bilgilerine ihtiyaç duyan kullanıcılarının bu ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdürler. Amerikan Kütüphane Derneği (ALA), özellikle halk kütüphanelerinin, genç okurları için aktif olarak cinsel sağlık bilgisi ve eğitimi sağlaması gerektiğine inanmaktadır (Cohen, 2008,

s. 41). Bu durumda cinsel bilgiye ihtiyaç duyan kütüphane kullanıcılarının genel olarak kimler olacağı ve bu okurların ne tür bilgiye ihtiyaç duyacağı konusu önem kazanmaktadır.

Cinsel bilgiye ihtiyaç duyan kütüphane kullanıcılarının başında, yeterli olmayan bilgilerine ilave bilgiler katmak isteyen veya yanlış bilgilerini düzeltmek isteyen gençler olmaktadır. Bu tür kullanıcı grubunu oluşturan gençler, cinsel ilişkinin duygusal sonuçlarıyla baş edebilme, cinsel saldırı, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, doğum kontrolü hakkında partnerle konuşma, gebelikten korunma, HIV/AIDS'ten korunma, doktorla cinsel sağlık sorunlarının nasıl konuşulacağı, cinsel ilişkiye girme konusunda yapılan baskının üstesinden nasıl gelineceği gibi konularda bilgi sahibi olmak isteyebilirler. Özellikle buluş çağına yeni girmiş gençlerin oluşturduğu kullanıcı grubu ise genelde şu tür sorulara cevap aramaya çalışır.

Ben normal miyim?, Vücudumun gelişim süreci normal mi? ya da Vücudum doğru hızda mı gelişiyor?, Aşık olursam bunu nasıl anlayabilirim? (Ratner ve Huberman, 2006, s. 1).

Cinsel eğitimle ilgili rolleri gereği bilgi ihtiyacı içinde olan ebeveynler, öğretmenler ve doktorlar da, bir başka kütüphane kullanıcısı grubunu oluştururlar. Çocuklarına doğru bilgi vermek isteyen ebeveynler, çocuğa hangi yaşta ne tür bilgilerin verilmesi gerektiğine, cinsellik ve cinsiyet gibi çeşitli konularda nasıl bir yaklaşım sergileyeceğine ilişkin daha fazla bilgi sahibi olmak isteyebilirler.

Ebeveynlerin genelde cevabını aradıkları sorular şunlardır; *Çocuğumun, bebekler dünyaya nasıl gelir?* şeklinde bir soru sorması durumunda nasıl cevap vermeliyim? *Çocuğuma buluş çağına girişini anlaması konusunda nasıl yardım edebilirim?* (Ratner ve Huberman, 2006, s. 1).

Aile içinde çeşitli cinsel sorunları olan kişiler, cinsellik ve cinsel sağlık gibi konularda ödev hazırlayan öğrenciler, cinsel sağlık ve aile planlaması gibi çeşitli konularda bilgi arayan yetişkinler olmak üzere her tür kütüphane kullanıcısı cinsellikle ilgili bilgilere ihtiyaç duymaktadır.

Kütüphaneciler, cinsel bilgiye ihtiyaç duyan kullanıcılarının bu ihtiyaçlarını, cinsellikle ilgili kitapları kütüphaneye sağlamaları durumunda gerçekleştirirler. İşin ilginç yanı, cinsel bilgiye ihtiyaç duyan kullanıcıların bu ihtiyaçlarının kütüphaneciler tarafından karşılanması, ancak 19. yüzyıl gibi geç bir tarihte gerçekleşebilmiştir.

Cinsellikle ilgili kitapların ilk kez kütüphane dermesine sağlanması, 1800'lerin başlarında Paris'teki Milli Kütüphane (Bibliothèque Nationale) 'nin Cehennem (Enfer) isimli dermesiyle başlamıştır. İngilizce konuşan ülkelerde ise kütüphanelere en erken cinsellikle ilgili kitapların dâhil edildiğine ilişkin bilgi, İngiliz Milli Kütüphanesi (British Library) 'ne 1866 yılında fallus (penis) ile ilgili özel bir dermenin satın alındığını gösteren bir faturaya dayanır (Cornog ve Perper, 1996, s. 35). Cinsellik konularına ilişkin dermelerin kütüphanelere sağlanıp kullanıcıların hizmetine sunulmasının, 19. yüzyıl gibi geç bir tarihte gerçekleşme sebebi, kütüphane yöneticilerinin cinsellik konusundaki kitapları kütüphane kullanıcıları için yararlı görmeyip dermeye dâhil etmemelerinden kaynaklanmaz. Bilakis, bu tür konulardaki bilimsel kaynakların ancak 19. yüzyıl gibi geç bir tarihte akademik çevrelerde yoğun bir biçimde araştırma konusu olarak ele alınmasından kaynaklanmaktadır.

Cinsellikle İlgili Bilgi İçeren Kitaplar

Kütüphaneye satın alınacak cinsellikle ilgili kitapların seçimine geçmeden önce bu tür kitapların hangi bakış açılarıyla hazırlandığını ve ne tür bilgiler içerdiklerini genel hatlarıyla belirlemek, kütüphanecinin konuya ilişkin literatür hakkında genel bir bakış açısı kazanmasını sağlayacaktır.

Cinsel bilgi içeren kitapları şu şekilde ayırmak mümkündür (Cornog ve Perper, 1996, ss. 51-57);

1. Bilimsel/Tıbbi Kitaplar: Bu tür kitaplar, biyotıptaki keşiflerin yer aldığı; cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunma yolları ve bu tür hastalıkların tedavisinin tartışıldığı, cinsel davranışlar, cinsel anatomi ve cinsel psikoloji konularının teknik, popüler ya da yarı popüler tarzda ele alındığı kitaplardır.

2. Eleştirel Kitaplar: Konunun sosyal ve tarihsel içerikte ele alındığı, yazarlarının ise eleştirel düşüncelerini bu tür kitaplarda ifade ettiği ve hatta radikal önerilerde dahi bulunabildikleri kitaplardır. Bu tür kitap yazan araştırmacılar kendilerini fen bilimcisi ya da sosyal bilimci olarak görmezler. Çünkü bu tür araştırmacılara göre bilim, cinsellik konusunu incelemenin çeşitli yollarından sadece biridir.

3. Sanat Kitapları: Boyutları, fiyatı ve bol resimlerinden dolayı bu tür kitaplar benzersizdirler. Cinsellik, bu tür kitaplarda daha çok hümanistlik bir yaklaşımla ele alınır. Bu tür kitaplarda tablolar, çizimler, fotoğraflar, heykeller ve kara kalem çalışmaları mevcuttur.

4. Psikolojik/Psikoterapik Kitaplar: Bu tür kitaplar, aile terapisi, çift terapisi ve cinsel terapi gibi modern, reformist psikoterapilerin yer aldığı yoğun psikoanalitik bilgiler içerirler.

5. Cinsel Suçlara İlişkin Kitaplar: Tecavüz, çocuk istismarı, cinsel taciz, ensest ilişki ve diğer tehlikeli cinsel sorunlar gibi çeşitli cinsel problemler hakkında yazılan kitaplardır. Bu kitaplarda bu tür cinsel davranışların tedavi edilebileceği belirtilir ve konunun psikiyatrik ya da hukuki boyutları da ele alınır.

6. Liberal Kitaplar: Bu tür kitaplar, cinselliğin kişiye özel olduğuna; bu konuda bireylerin kendilerini iyi hissetmeleri gerektiğine ve bunun için cinselliği keşfetmelerinin önemine ilişkin mesajlar taşırlar. Ayrıca başka insanların bu konuda ne dediğinin ya da ne düşündüğünün önemli olmadığını da vurgularlar. Bu tür kitapların klasik mesajı, *sana ve parterine zararı yoksa her şey serbesttir* şeklinde olup genellikle aşk ve teslimiyet vurgusu sıkça yapılır. Bu tür kitapların verdikleri mesajları uygulayan kişilerin, genelde ruhsal açıdan zarara uğrama korkusu, bağımsız kalma isteği ve özellikle cinsel özgürlüğü koruma arzusu duyan kişiler oldukları inancı hakimdir (Moralı-Daninos, 1973, ss. 209-210).

7. Yeni Çağ Kitapları: Bu tür kitaplar, cinselliğin ruhsal alanlarla bağlantılı olduğunu savunarak bu bağlantının önemine vurgu yaparlar. Bu tarz kitapların odak noktasında, Tibet'in *Tantrik*² cinselliği gibi uzak doğunun mistik cinsellik bilgileri yer alır. Ayrıca cinsellikte bütünlüğün, sağlığın ve iyiliğin arandığına inanılan öğretiler de bu tür kitaplarda yer alır.

8. Radikal Kitaplar: Bu tür kitaplar partnerlerin rızası olması şartıyla eş değişimi ve çoklu ilişkiler gibi her türlü cinselliğin kabul edilebileceğine vurgu yaparlar. Bu tür kitapların yaratıcıları, kapitalizmin ve kurumların, cinselliği sistematik bir biçimde bireyler üzerinde baskı aracı olarak kullandıklarına inanırlar.

9. Muhafazakâr Kitaplar: Bu tür kitaplar, düşünüldüğünden daha geniş bir çevrenin onayladığı mesajları içerirler. Bu mesajlar dinsel içerikli de olabilir. Cinselliğin doğal ve Tanrı vergisi olduğunu kabul edip sadece heteroseksüel (karşı cinsle olan) evliliği savunan, kürtaj karşıtı, eşcinselliği kötü gören, evlilik öncesi cinsel

² Tantra felsefesi, okuyana tebessüm ettirecek cinsellikle ilgili ilginç bilgiler içerir. Örneğin, eşler arasında yaşanan ve bayanın gebeliğiyle sonuçlanabilecek cinsel ilişki esnasında erkeğin nefesi, sağ burun deliğinden (Pingala); kadının ise sol burun deliğinden (İda) akarsa çocuk erkek olur (Garrison, 2000, s. 34).

ilişkiye girmenin tehlikelerini savunan mesajlar taşırlar. Bu tür kitaplardaki genel vizyon, köklerini hem aile değerlerinden hem de dinden almaktadır. Muhafazakar kitaplar, kendi aralarında vizyon açısından bazı farklılıklar gösterebilirler. Örneğin yarı liberal yarı muhafazakâr olarak nitelendirilen kitaplar, cinselliğin, üremenin yolu olmaktan ziyade evliliğin temeli olduğuna ya da sosyal bir gerçeklik olduğuna vurgu yapar. Muhafazakar kitapların bazılarında ise vizyon belirsizdir. Bir kısmı kürtaja karşıdır. Bir kısmı karşı değildir. Bir kısmı evlilik öncesi ilişkiye sıcak bakar, bir kısmı bakmaz. Fakat hemfikir olunan noktalarda vardır. Gebelikten korunmaya ve aile planlamasına önem verirler.

10. Eşcinsellikle İlgili veya Eşcinsel Aleyhtarı Kitaplar: Eşcinsellikle ilgili kitapların odak noktası, gey ve lezbiyenlerin cinselliğidir. Bu tür kitaplar genellikle bu toplulukların üyeleri olan eşcinseller tarafından kaleme alınır. Eşcinsel aleyhtarı kitaplar ise, muhafazakâr dindarlar ya da radikal sağcılar tarafından yazılan kitaplardır. Eşcinselliğin önlenmesi gerektiğini vurgulayan homofobik düşüncelerin tartışıldığı kitaplardır.

11. Feminist Kitaplar: Bu tür kitaplar genel olarak kadınların erkeklerle cinsel açıdan eşit olması gerektiğine vurgu yapar. Özellikle radikal feministler tarafından kaleme alınan kitaplar ise heteroseksüelliğin eşitlikten yoksun olduğunu ve bu ilişkiden dolayı kadınların ezildiğini vurgulayan çarpıcı mesajlara yer verirler.

12. Uzmanların Hazırladığı Kitaplar: Bu tarz kitaplar, özel cinsel aktivitelere meraklı olanlar tarafından kaleme alınırlar. Bu tür kitaplarda genellikle politik ya da dini mesajlar bulunmaz ve konuyla ilgili ilginç bilgiler yer alır.

Kütüphaneye sağlanacak cinsel bilgi içeren kitapların türlerini içeriksel açıdan bu şekilde ayırmak mümkündür. Fakat mevcut kitap türleri içinde cinsel eğitim ve cinsel sağlık bilgileri konusunda yazılan kitapların ortaya çıkışı, serbestlikle gelen bir yenilik olmayıp ilk çağlara kadar uzanır. Özellikle de gebelikten korunma konusuna ciddi biçimde çalışmalar yapıp çeşitli eserlerin yaratıldığı görülmektedir. Antik Mısır da hamileliği önlemek için MÖ. 2000-1850 yıllarına ait *Kahun papirüsü* ile *Petri papirüsünde* ve MÖ. 1550'lere ait *Ebers papirüsünde* timsah ya da fil dışkısı gibi ilginç malzemelerle hazırlanmış çeşitli formüllerin kullanıldığı tespit edilmiştir (Tannahill, 2003, s. 66; Tez, 2010, s.190). Özellikle gebelik konusunda Antik Mısır'ın eser üretimini başlattığı söylenebilir. Cinsel davranış, cinsel eğitim ve cinsel ahlak gibi konularda ise Aristo, Galen, Platon ve Hipokrat gibi Antik Yunan filozof ve

hekimlerinin incelemelerde bulunduğunu biliyoruz. Bu gibi filozofların çalışmalarına dayanan Klasik Yunan düşünceleri, 19. yüzyıla kadar Klasik Batı geleneğine yön vermiştir. Batı'nın bu düşüncelere sahip olması ise özellikle orta çağda İbn-i Sina gibi önemli doğu bilginlerinin katkıları sonucu gerçekleşmiştir (Horvath, 2008).

Tarihsel açıdan baktığımızda Batı'da Rönesans'ın gelmesiyle birlikte insan anatomisinde devrim yaşanmış, cinsel organlar ve cinsel davranışların doğasına ilişkin yeni bilgiler elde edilmiştir. Böylece ilk kez cinsel organların iç kısmı insan gözüyle ayrıntılı olarak gözlemlenip incelenmiştir. Ancak 18. yüzyıla gelindiğinde çocukların *cinsel eğitimi* ve mastürbasyon konuları önem kazanmıştır. 1760 yılında Dr. Samuel Tissot, çocukların cinsel eğitimi bağlamında mastürbasyonun tehlikeleri üzerine *Onanizm* isimli meşhur kitabını yayınlamıştır. Bu kitap, mastürbasyon ile cinsel sapma arasında bir bağlantı kuruyordu. (Horvath, 2008).

Batı'da bunlar yaşanırken Doğu'da da cinsellikle ilgili kitaplar üretiliyordu. Çin'in cinsellik el kitapları, orta çağda bile şöhretini korumuştur. *Su-Nui-Jung* isimli Çince el kitabı, bu alanda adını ortaçağa yazdıran kitaplardan biridir. Cinsellik konusunda yazılmış belki de en meşhur kitap, birinci ile dördüncü yüzyıl arasında bir zamanda Mallanga Vatsyayana tarafından yazıldığı sanılan ve Hint cinsel kültürünü yansıtan *Kama Sutra* isimli eserdir (Horvath, 2008). Bu ilginç eserde kendisini istemeyen bir kızla evlenmek arzusunda olan erkeğe şu tavsiyelerde bulunmaktadır (Vatsyayana, 2009, s. 116);

“Erkek, kıza sarhoş edici bir madde vermesini sağlayıp, bir iş bahanesiyle kıızı güvenli bir yere getirmelidir. Kız kendine gelmeden kıızı birlikte olmalı”. “Erkek, kıızı uyurken evinden kaçırarak, uyanmadan önce onunla birlikte olmalı”. “Kızı bir bahçeye ya da yakınlardaki başka bir köye gittiğinde erkek, arkadaşlarıyla kızın korumalarına saldırır. Onları öldürerek ya da kaçırarak kıızı zorla alır”.

Yalnız bu meşhur kitabın okurlarına sunduğu tavsiyelerin ülkemizdeki hukuki karşılığı ise, 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın 77. maddesinin 1. fıkrasının f bendine; 81. maddenin 1. fıkrasına; 94. maddenin 3. fıkrasına ve 102. maddenin 2. ve 5. fıkralarına ve göre hapis cezasıdır (Türk Ceza, 2004).

Kama Sutra gibi kişiyi cinsel ilişkiye ikna etme çabalarını içeren ünlü birkaç kitap daha bulunmaktadır. Bunlardan biri, Romalı ünlü şair, Ovid'in M.S. 1. yüzyılda kaleme aldığı *Ars Amatoria* isimli kitabıdır. Ovid, kitabında bayanlara, erkek

arkadaşlarını etkilemek için gerekirse sahte orgazm taklidi yapmaları dahil çeşitli ilginç önerilerde bulunmaktadır. Ayrıca bu kitapların arasına Arap klasiği olan ve 16. yüzyılda Tunus’lu Şeyh El Nefzavi’nin *The Perfumed Garden* isimli kitabını da ekleyebiliriz (Horvath, 2008; Cornog ve Perper, 1996, s. 4). *İturlı Bahçe* olarak da bilinen bu kitapta hem cinsel dersler hem de fantastik aşk hikâyeleri yer almaktadır. Söz konusu bu hikâyeler *Bin bir Gece Masaları’nı* andırırlar. Bin Bir Gece Masaları’nın kaynağı ise Abbasi halifesi Harun el Reşit’in dönemidir. Harun el Reşit’in meşhur sarayı, ünlü Bin Bir Gece Masaları için aşk hikâyeleri üretmiştir³ (Parrinder, 2003, ss. 237-241).

Avrupa da olduğu gibi Osmanlı’da da cinsellikle ilgili kitaplar vardı ve bu tür kitaplara *Bahnâme* denirdi. Türkçeye kazandırılan ilk cinsel bilgiler içeren kitap (Bahnâme), 15. yüzyılda Salahattin tarafından çevrilen ve halkın da okuduğu Nasreddin-i Tusî’nin *Bahnâme-i Şahi* isimli kitabıdır. Cinsel bilgiler içerip halk arasında bilinen bir diğer kitap da Deli Birader olarak bilinen Gazâlî’nin *Dâfiu’l-Gumûm ve Râfiu’l-Humûm (Gamları Defeden ve Kaygıları Kaldıran)* isimli kitaptır. Bu kitaplara Hacı Mustafa Rakım’ın *Mürşid-i Müteehhilîn (Evlileri İrşad)* isimli kitabı ile Enderunlu Fazıl Bey’in *Zenannâme* isimli kitaplarını da ekleyebiliriz (Bardakçı, 2005, ss. 35-117). Osmanlı döneminde cinsellik konusunda yazılmış en ilginç kitap ise Servet-i Fünûn romancılarından Mehmet Rauf (2008)’un *Bir Zambak Hikâyesi* isimli eseridir. Mehmet Rauf (2008, s. 5), bu ilginç eserini “gazetede, ‘kabine’, ‘meclis-i mebusan’ ve ‘İttihat ve Terakki’ye dair bitmez tükenmez yazılar görerek ruhuna bunları okumaktan derin bir gına gelmiş olanlar için kaleme aldığını da açık yüreklilikle ifade etmektedir.

Osmanlı’da cinselliğe bakış açısının özellikle de aile içinde verilen cinsel eğitimin nasıl olduğunu, 1915 yılında İstanbul’a gelen İngiliz gazeteci ve feminist yazar Ellison (2009, s. 87)’in şu sözlerinden anlayabiliyoruz.

“Çocuklar ayıp sorular sormaya başladıklarında onlara gerçekleri anlatıyorlar. Anneler doğal konularda fısıldayarak konuşmuyor. Çocuklar çok erken yaşlardan itibaren nasıl dünyaya geldiklerini öğreniyor. Her şey doğanın kanunu olarak kabul edildiği için art niyet hiç görülüyor ve böylece masumiyet korunuyor. Doğal merak giderilmediği sürece marazi bir meraka ve bu da yozlaşmaya yol açıyor”.

³ İslam devleti, Abbasi halifeliği ile merkez olarak Bağdat’a taşınmıştır. Böylece Bağdat, dünya çapında zenginlik ve kültür merkezi haline gelmiştir. Bağdat, en parlak dönemini ise Harun el Reşit zamanında (787-809) yaşadı. Hatta Batılı çağdaşı Kutsal Roma-Germen İmparatoru Büyük Karl, kendi adını yazmayı öğrenirken halife, Hint felsefesiyle ilgileniyordu. (Parrinder, 2003, ss. 237-241)

“Altı yaşında bir oğlan çocuğuyla annesi arasında şöyle bir konuşma geçtiğini duyduğum: ‘Anne ben evlenmesem olmaz mı?’ diye sordu çocuk. Annesi ise ‘Olmaz. Evlenmek bütün erkeklerin görevidir’ diye yanıtladı. Bunun üzerine çocuk ‘Neden bütün erkeklerin görevi evlenmek?’ diye sorunca da ‘Çünkü böylece annelerin senin gibi tatlı çocukları olur’ dedi”.

Osmanlı döneminde aile içinde verilen cinsel eğitim konusundaki Ellison’ın gözlemlerinden şunları çıkarabiliriz; Osmanlı’da aile içinde çocuğa, cinsellikle ilgili konularda en azından anneye soru sorabilme⁴ ve bu konularda konuşabilme kabiliyeti kazandırılmakta ve çocuğun karşı cinse sevgi; evlilik kurumuna da saygı duyması öğretilmekte idi.

Gerek Batı’da gerekse de Doğu’da yazılan ve buraya kadar anlattığımız cinsellikle ilgili kitaplara baktığımızda bu tür kitapların aslında cinsel eğitim ile cinsel sağlık bilgilerine yer vermesinden ziyade erotizmle ilgili bilgiler içerdikleri söylenebilir. Hatta ilk modern anatomi kitabının 1543 yılında Vesalius tarafından yazılmış olması (Cornog ve Perper, 1996, s. 21) ve tıpçıların cinsel hastalıklar başta olmak üzere çeşitli konulara dair bilimsel teoriler geliştirme çabaları bir yana, 19. yüzyıla kadar yazılmış cinsellikle ilgili kitapların içeriklerinin bilimsel nitelikten ziyade erotizme dayandığını söylemek mümkün gözükmemektedir.

19. yüzyılla birlikte cinsellikle ilgili konularda akademik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Viyanalı bilimci Heinrich Kaan, 1843 yılında yayınladığı *Psychopathia Sexualis* isimli kitabında cinsel sapıklık ve yozlaşma gibi terimleri kullanarak cinsel davranış ile akıl hastalığı arasındaki bağlantıları tartışmaya açmıştır. Richard von Krafft-Ebing ise 1886 yılında yayınladığı *Psychopathia Sexualism* isimli kitabında mazoşizm, sadizm ve fetişizm terimlerini ilk kez ortaya atarak literatüre kazandırmış oldu. Kitabında 200’den fazla cinsel sapıklıkla ilgili bilgiler veren Krafft-Ebing, söz konusu kitabının 12. basımını 1903 yılında gerçekleştirmiştir. Bu kitabın popüler olmasının bir nedeni de kitabının basımından 1 yıl önce Londra’yı dehşete sokan psikopat Karındeşen Jack’ten de bahsediyor olmasıydı (Mondimore, 1999, ss. 66-67). 1905 yılına gelindiğinde cinsellik konusunda önemli bir akademik gelişme yaşandı. Bu tarihte Viyanalı Dr. Sigmund Freud (2006), *Three Essays on The Theory on Sex* isimli

⁴ Osmanlı döneminde babanın çocuğuyla olan ilişkisi, biraz *mesafeli* idi. Baba, çocuğuna sevgisini göstermek için çocuğunu, ulu orta öpmez; ancak çocuk uykuya daldığında onu öperdi. Böylece sevgisini çocuğuna yansıtmamaya çalışan baba, aile içinde otoriter görünürdü. (Onur, 2007, s. 284).

çalışmasını yayınladı. Freud'un cinsellik yaklaşımı, psikoanalitik kurama dayalıydı. Freud, genel olarak cinsel dürtünün oral, anal ve fallik evresiyle gelişip genital bölgeye ulaşan bir olgunlaşma sürecine maruz kaldığını ifade etmiştir (Gökdeniz, 2008, ss. 19-22; Ceyhan, 2005, s. 20). Wilhelm Reich ise Freud'un kuramını Karl Marx'ın felsefesiyle birleştirip düşüncelerini ve analizlerini 1939 yılında yayınladığı *Die Sexualität im Kulturkampf* isimli kitabında yer vermiştir (Horvath, 2008).

20. yüzyılın başlarında cinsellik konusu akademik çalışmalarla gelişimini gözle görülür biçimde hissettirmeye başladı. Bu yüzden olacak ki Iwan Bloch, 1907 yılında yayınladığı *The Sexual Life of Our Time* isimli kitabında cinsellik üzerine odaklanacak yeni bir bilim dalının oluşması gerektiğini ifade etti ve bu bilim dalı için *Sexualwissenschaft (seksoloji)* terimini kullandı. Cinsellikle ilgili modern araştırmalar, ikinci dünya savaşının sonuyla birlikte Alfred Kinsey'in çabalarıyla gelişti. Kinsey, meslektaşlarıyla birlikte 1948 yılında *Sexual Behavior in the Human Male* isimli çalışmasını ve 5 yıl sonra da *Sexual Behavior in the Human Female* isimli çalışmasını yayınladı. Günümüzde yapılan cinsellikle ilgili araştırmalar ve bu araştırmaların sonuçlarına dayanan kitaplar ise 1980'lerde HIV/AIDS'in ortaya çıkmasıyla birlikte yeni bir boyut kazandı (Horvath, 2008).

Cinsellikle İlgili Bilgi İçeren Kitapların Seçimi

Kütüphanelere satın alınacak kitaplara ilişkin iki genel prensipten söz etmek mümkündür. İlk prensibe, *toplum koruyuculuğu prensibi* denebilir. Bu prensibi uygulayan kütüphaneciler, hayat ve kültürle ilgili en ideal olan kitapları kütüphanelerine satın almak isterler. Bu misyona sahip kütüphaneciler, fikirsel anlamda kullanıcılarını en üst seviyeye çıkarma hedefini arzularlar. Bu hedef ancak, kütüphaneye sadece manevi yüceliği sağlayan en iyi kitapların satın alınması ile gerçekleşir. Bu durumda *cinsellik konusu*, toplum koruyuculuğu prensibiyle uyuşmadığından bu konuda bilgi içeren kitapların kütüphane dermesinde yer alması pek mümkün görülmemektedir. Bu noktada şu sorular akla gelebilir; *manevi yüceliği sağladığı düşünülen bu kitaplar hangileridir?* ve söz konusu *bu kitapları kimler seçecektir?* Bize göre toplum koruyuculuğu prensibi, pratikte zor ve eleştiriye açık bir bakış açısidir. Örneğin, Platon'un eserlerinin topluma manevi yücelik sağladığı söylenebilir. Nede olsa Platon, fikirleriyle klasik Batı düşüncesinin oluşumunda yer alan önemli düşünürlerden biridir. Peki ya eşcinsellerin kutsal kitabı olarak görülen ve Platon (2010)'un klasik eserinden

biri olan *Şölen* isimli kitabını, kütüphane dermesine katmamak nasıl açıklanabilir? Bu konuda pek çok örnek sıralamak mümkündür. İkinci prensip ise *okuma özgürlüğü prensibi*dir. Bu prensibi benimseyen kütüphaneciler, her hangi bir konunun ya da bakış açısının değersiz olmadığını savunur. Çünkü bu prensibi savunan kütüphanecilere göre insanların, kütüphane raflarında yer alması gereken cinsellikle ilgili kitapları da okuma hakkı olmalıdır. Genel olarak tüm kütüphanecilerin bu iki prensip arasında fikir ayrılığına düşmeleri olasıdır. Örneğin düşük yapma, gebelikten korunma hatta eşcinsellik gibi popüler olmayan yaşam tarzlarına ilişkin kitapların kütüphane raflarında yer bulmasının gerekli olup olmadığı kütüphaneciler arasında farklılık gösterebilir. Konu alanı açısından cinselliğin önemsiz olduğunu düşünmenin hata olacağı gerçeği bir tarafa, bazı kütüphanecilerin, cinsellik konusundaki kitapları satın almada ahlaki açıdan kendilerini çok iyi hissetmediklerini ya da satın almaya sıcak bakmadıklarını söylemek mümkündür (Cornog ve Perper, 1996, s. 12).

Kütüphaneciler, cinsellikle ilgili kitapların ahlaki ve dini açıdan kütüphane kullanıcılarına zarar vereceğine yönelik kısmen yersiz kaygılarını bir tarafa bırakmalı ve cinsellik konusunda derme oluşturmalıdır. Kütüphanede cinsellikle ilgili derme oluşturulmadan önce kütüphane felsefesinin planlanması anlamlı olabilir. Böylece cinsellikle ilgili dermenin amacı da ortaya çıkmış olur. Kütüphaneciler, oluşturacakları kütüphane felsefesinde şu noktalara dikkat etmelidir (Cornog ve Perper, 1996, s. 73);

- Derme için gerekli olan kitapların sağlanması ve bu işlemin sürdürülmesi için uygun kriterler belirlenmelidir; (Söz konusu derme, uzmanlık konularına yönelik olarak derinlemesine mi oluşturulup geliştirileceğine yoksa bağış ile mi geliştirileceğine karar verilmelidir.)
- Söz konusu derme ile ne tür hizmetlerin sunulacağına karar verilmelidir.
- Söz konusu derme ile hangi kullanıcı grubuna hizmet verileceğine karar verilmelidir; (Sadece gençlere mi, yoksa yetişkinlere mi ya da her yaştaki kişilere mi hizmet verileceği saptanmalıdır.)
- Söz konusu dermenin oluşturulma amacı belirlenmelidir; (Sadece araştırma ve genel bilgilendirme için mi, yoksa boş vakit geçirme ya da eğlenmek amacıyla mı dermenin oluşturulacağı netlik kazandırılmalıdır.)

İdeal olan, kütüphane dermesinin her türlü bakış açısına hitap edecek çok geniş çeşitliliğe sahip kitapları içermesi ve bu kitaplarla her kullanıcının bilgi ihtiyacına cevap

verebilmesidir. Tüm kitapların satın alınması pratikte mümkün olmayacağından daha geniş bir satın alma listesinin oluşturulması ciddi ölçüde pratik düşünmeyi gerektirecek ve ardından zor bir kitap seçiminin yapılması söz konusu olacaktır. Bu durumda tüm kütüphane personelinin kitap seçimine ilişkin listeye katkı sağlaması anlamlı olabilir.

Kütüphanelerde cinsellikle ilgili bir derme oluşturulduktan sonra kütüphane kullanıcıları, bu dermede yer alan kitaplara erişirken çeşitli sorunlarla karşılaşabilirler. Bu durumda cinsellikle ilgili bilgi içeren kitaplara erişirken ne tür sorunların ortaya çıkacağını burada belirtmek anlamlıdır.

Cinsellikle İlgili Bilgi İçeren Kitaplara Erişim Sorunu

İdeal kütüphaneler, dermesinde yer alan kitapların tümünü açık raf sistemiyle tüm kullanıcıların hizmetine sunarlar. Fakat bazı kütüphaneler, kapalı raf sistemi kullandıklarından dolayı kullanıcılarına sınırlı bir erişim sağlamak zorunda kalırlar. Cinsellikle ilgili kütüphane dermesinin açık raf sistemiyle kullanıcıların hizmetine sunulması dermenin kullanımını artırır. Fakat cinsellikle ilgili bilgi içeren kitaplara erişimin özellikle kütüphane yönetimi tarafından sınırlandırılması da söz konusu olabilmektedir. Kütüphane yönetiminin cinsellikle ilgili kütüphane dermesinin kullanımını sınırlama nedenleri şu şekilde sıralanabilir;

- Sınırlı sayıdaki popüler kitaplardan yararlanmak isteyen kullanıcıların sayısını arttırmak; (Bu tür bir engelleme gerektirir, cinsellikle ilgili bilgi içeren kitaplara erişim için herkese eşit bir şans verme ve kitapların paylaşımını tüm kütüphane kullanıcıları için garantileme isteğidir.)
- Nadir ya da değerli kitapların yırtılmasını veya sayfalarının çalınmasını engellemek amacıyla bu tür kitapları koruma altına almak olabilir.
- Sansür uygulama arzusu olabilir. Çünkü cinsel bilgi içeren bazı kitaplar, sansürü uygulayacak kütüphane yöneticilerinin ahlaki değerlerine ters düşebilir.

Cinsellik, din ve siyaset, sansüre en çok uğrayan üç önemli alandır. Fakat bu üç alandan sadece cinsellik, sansür yapanlar tarafından en geniş desteğe sahiptir (Cornog, 1993, s. 43). Cinsellikle ilgili materyallerin seçimi ve onaylanması aşamasında önemli olan hususun, sansürden kaçınmak olduğu unutulmamalıdır (Downey, 2005, s. 90). Sağlamtuç (1991, ss. 96-97)'un da dediği gibi, “*hiçbir kütüphaneci, kütüphanesinde bulundurduğu kitapların içeriğinden sorumlu tutulamaz*”. Bu yüzden kütüphanecilerin sansür konusunda kendilerini rahat hissetmeleri gerekir.

Sansür konusunda kütüphaneye yapılacak eleştirilerin önünün kesilmesi için kütüphane yönetiminin, satın almada ne tür kriterlerin kullanıldığına ilişkin hususları yazılı olarak hazırlaması anlamlı olur (Mehra ve Braquet, 2006, s. 10). Fakat kütüphanelerde bulunması düşünülen cinsellikle ilgili bir dermenin içerisinde erotizme dayalı kaynakların da yer alması mümkündür. Bu durumda bu tür bir dermeyi sadece yetişkinler ile araştırmacıların kullanacaklarını düşünmek hata olur. Çünkü böyle bir dermeden cinsellikle ilgili konularda proje araştırması yapacak olan ya da sırf merak ettiği için 18 yaşından küçük öğrencilerin de yararlanmak istemesi söz konusu olabilir. İşte tam bu noktada, ülkemizde bazı hukuki problemler ortaya çıkmaktadır. Hukuki problemlerle kastettiğimiz, 1117 sayılı *Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu* ile 5237 sayılı *Türk Ceza Kanunu*'nda yer alan bazı maddelerdir. 1117 sayılı kanunun 4. maddesinin e bendine göre 18 yaşından küçüklerin maneviyatına zarar verebilecek eserlerin “hiçbir suretle okul ve benzeri yerlere sokulamayacağı” ifade edilmiştir (Küçükleri Muzır, 1927). Türk Ceza Kanunu'nun 226. maddesinin 1. fıkrasının b bendinde ise bu tür içeriklere sahip eserleri, “...çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen...kişilere 6 aydan 2 yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır” şeklinde açık ifadeler yer almaktadır (Türk Ceza Kanunu, 2004).

Özellikle açık raf sistemi kullanan kütüphanelerin, 18 yaşından küçük kullanıcıları için cinsellikle ilgili erotik içeriğe sahip eserlere *uyarı etiketi koyması* ve çocuk yaştaki kütüphane kullanıcılarının bu tür eserleri kullanmamaları için dikkatli olmaları son derece önemlidir. Böylece kütüphanecilerin hukuki sorunlarla yüz yüze gelmesi engellenmiş olur. Kütüphanecilerin, yetişkin kullanıcıların da yararlanabileceği kitaplara uyarı etiketi koymasının önyargısal bir davranış olacağı düşüncesi, maalesef doğru gibi görülebilir. Fakat kütüphanecilerin, kullanıcılarına mevcut kanunlar çerçevesinde kütüphane ve bilgi hizmeti sunması gerektiği de unutulmamalıdır.

Cinsellikle ilgili dermeye erişimin sınırlandırılmasını en aza indirmek için şunlar yapılabilir; (Cornog ve Perper, 1996, s. 117)

- Bazı kitapların fazla kullanılması nedeniyle yıpranmadan kaynaklanacak zararı engellemek amacıyla söz konusu kitaplardan iki nüsha alınmalıdır. Böylece ilgili kitabın bir tanesinin kütüphanede kullanıma sokulması, diğerinin ise sınırlandırılması tercih edilebilir.

- Belli kitaplardan çocukların korunması amaçlanıyorsa bu sınırlamanın hem ebeveyn imzasıyla yapılması hem de söz konusu kitapların sırtına uyarı etiketi konulması uygun olabilir.
- Cinsellikle ilgili derme, kütüphanenin ayrı bir yerinde tutulabilir. Bu durumda bu alana girmek için kütüphane kullanıcılarının imza atması gibi benzer bir yaklaşım benimsenir. Böylece özel kitaplar için imza atma ihtiyacı olmaksızın doğrudan kitaplara erişim gerçekleşir.

Cinsellikle ilgili bilgi içeren kitaplara erişimi engelleyen başka bir neden ise kataloglama ve sınıflamada yaşanan teknik problemlerdir. Genellikle açık raf sistemi kullanan kütüphanelerin kullanıcıları, aradıkları konudaki kitapları bulmak için ilgili konunun raflarını tararlar. Bu durumda sınıflama şemasıyla belirlenen raf numarası, kitaba erişim için önemli bir araç durumuna gelir. Çoğu kütüphane, ya tipik olarak okul ve halk kütüphanelerinin yararlandığı Dewey Onlu Sınıflama Sistemi'ni (DDC) ya da genelde akademik ve araştırma kütüphanelerinin yararlandığı Kongre Kütüphanesi Sınıflama Sistemi'ni (LCC) kullanır. Bu iki farklı sistem için yer numarası atayan kütüphaneci, cinsellikle ilgili kitapların çoğunu ya psikoloji alanına (DDC için 155.3; LCC için BF 692); ya sosyoloji alanına (DDC için 306.7; LCC için HQ); ya da tıp alanına (DDC için 610; LCC için R veya H alanına) atayabilir. Fakat kitapların psikoloji, sosyoloji ve tıp gibi farklı konu alanlarına atanması, bazen hem DDC için hem de LCC için sorunlar doğurabilmektedir. Kongre Kütüphanesi'nin çevrimiçi katalogunda yer alan Joseph ve Lois Bird'ün *Sexual Loving: the experience of love* isimli kitabı bu soruna örnek gösterilebilir. Kongre Kütüphanesi kütüphanecileri bu kitabı, DDC için sosyoloji alanında; LCC içinse psikoloji alanında sınıflandırmışlardır. Bu durumda kütüphaneci, Kongre Kütüphanesi tarafından atanmış olan DDC ya da LCC numaralarını kütüphanesi için kullanmak isterse, aynı konudaki kitapları derme içinde farklı yerlere yerleştirme durumunda kalır. Şayet uygun sınıflama numarası verildiği halde cinsellikle ilgili kitapların konusal açıdan derme içinde yayılması engellenemiyorsa kütüphanecilerin ilgili kitaplar için uygun konu başlıkları vermeleri en iyi çözümdür. Bu konuya ilişkin somut bir örneğin verilmesi sorunun anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Kongre Kütüphanesi tarafından *Tales from Times Square* isimli kitaba verilen DDC numarası, 974.71'dir. Bu durumda New York şehrini tanımak isteyen bir turist kütüphaneye uğrayıp Coğrafya ve Tarih rafında bulunan bu kitabı alması muhtemeldir. Fakat söz konusu kitabın konusunun *fahişlikle* de ilişkili olması

katalogcular tarafından göz ardı edilmemeli ve fahişlikle ilgili konu başlıklarının ilgili katalogda yansıtılması gerekir (Cornog ve Perper, 1996, s. 118).

Kütüphanelerde cinsel bilgi içeren kitaplara erişim konusunda kullanıcılara en büyük destek, referans hizmeti veren kütüphanecilerden gelmelidir. Referans hizmetlerini yürüten kütüphanecilerin cinsellikle ilgili konulardaki kitaplara ilişkin bilgili olmaları önemlidir. Örneğin kütüphaneciler, tüplerin bağlanması konusunda kitap arayan evli bir bayana; doğum kontrolüyle ilgili bilgi arayan genç bir bayana; kürtaj konusunda kitap arayan yetişkin bir bayana veya prostat rahatsızlığı konusunda bilgi arayan 50'lerindeki bir beye yardımcı olabilmeli; sorulan tüm sorulara doğru ve önyargısız cevap verebilmelidir.

Kullanıcıların cinsellikle ilgili bilgi içeren dermeye sorunsuz erişimi için teknik ve referans hizmetleri titizlikle yerine getirilmelidir. Böylece kütüphane kullanıcılarının bilgiye erişiminde yaşayacakları sorunlar da en aza indirilmiş olur.

Sonuç ve Öneriler

Kütüphanelerin giderek toplumun vazgeçilmez birer kurumu haline gelmesi, sosyal gereksinimlerin farkında olmasını gerektirmekte, topluma verdiği hizmetlerin sadece kalitesi değil söz konusu hizmetlerin topluma kazandırdıkları değerlerin de dikkate alınmasını önemli kılmaktadır. Çünkü kütüphanelerin, içinde yaşadıkları topluma karşı *sosyal sorumlulukları* bulunmaktadır. Artık kütüphane kullanıcıları, sosyal çevre içinde varlıklarını sürdüren kütüphanelerin topluma ne kattıklarıyla da ilgilenmektedir.

Kütüphaneciler, toplumsal beklentileri karşılama ve toplumsal sorunların tartışılıp çözümlenmesinde görev alarak toplumun önemli bir parçası haline gelme sorumluluğuna sahip olmalıdır. Cinsellik de sonuçları itibarıyla tüm toplumu ilgilendirdiğinden cinsel eğitimin sorumlularını sadece ebeveynler, öğretmenler, eğitim konusundaki yöneticiler ve medya olarak görmek yanlıştır. Cinsel eğitimin sorumluları arasında kütüphaneciler de yer almalıdır.

Özellikle çocuklar ve gençlerden oluşan kütüphane kullanıcılarının cinsel sağlıkla ilgili bilgi ihtiyaçlarını karşılamada kütüphanelerin önemli bir misyona sahip olduğu gerçeği unutulmamalıdır. Hatta cinsel eğitimin zorunlu ve bağımsız bir ders olarak verilmediği ülkemiz dahil bazı ülkelerdeki çocukların ve gençlerin cinsel sağlık konusundaki bilgi eksikliklerinin kapatılmasında kütüphanelerin üstleneceği misyon

daha da önem kazanmaktadır. Kütüphanelerin bu önemli misyonu gerçekleştirmeleri için dermelerinde cinsellik konusundaki kitaplara da yer vermeleri gerekir.

Cinsel bilgiler içeren kitaplardan oluşan bir derme yaratmak için kütüphanecilerin satın almada ne tür kriterler kullanmaları gerektiği saptanmalı ve bunlar yazılı olarak kütüphane politikasında belirtilmelidir. Satın alınacak kitapların tespiti için,

- Eleştiri yazıları incelenebilir;
- Uzman görüşlerinden yararlanılabilir;
- Okur istekleri dikkate alınabilir;
- Basında çıkan kitap eleştirileri incelenebilir ya da
- Mevcut dermedeki konusal boşlukları içeren kitaplar satın alınabilir.

Mevcut dermedeki konusal boşlukların neler olduğunu anlamak için cinsellikle ilgili konuların genel bir çerçevesini çizmekte yarar vardır. Cinsellikle ilgili konuların genel bir çerçevesi aşağı yukarı şu şekilde çizilebilir;

- Cinsellik ve Yaşam; (Çocuklara yönelik kitaplar; Gençlere yönelik kitaplar; Yaşlılara yönelik kitaplar ve Cinsel eğitim)
- Cinsiyet Sorunu; (Kadın cinsiyeti; Erkek cinsiyeti; Eşcinsellik ve Cinsel gelişim)
- Cinsellik ve Toplum; (Cinsellik ve hukuk: Cinsellik ve ahlak; Cinsellik ve âdetler)
- Cinsel Sorunlar; (Cinsel işlevsizlik; Cinsel istismar; Cinsel taciz; Tecavüz; Cinsel yolla bulaşan hastalıklar-HIV/AIDS ve Fuhuş)
- Cinsellik ve Din; (Cinsellik ve İslam; Cinsellik ve Hıristiyanlık; Cinsellik ve Yahudilik; Cinsellik ve Hinduizm/Budizm...)

Kütüphaneye satın alınacak cinsellik konusundaki kitapların içeriklerine yönelik kriterler belirlenecekse şu sorulara cevap aranması anlamlı olabilir;

- Kitabın kaynakçası var mı?
- Kitapta konunun anlaşılmasını kolaylaştıran resimler, tablolar ya da şekiller var mı?
- Kitabın dizini ve sözlüğü var mı?
- Kitabın yazarının bilgi düzeyi nedir? (Örneğin, doktor mu?)
- Kitabın işlediği konu, farkı ya da zıt yönleri de içeriyor mu? (Örneğin, kürtaj konusunda yazılmış bir kitap, kürtajın olası zararlarından bahsetmesiyle birlikte yararlarından da bahsediyor mu?)

Kütüphaneye cinsellikle ilgili dermenin satın alınmasından sonra kullanıcıların bu dermeye etkin bir biçimde erişim sağlamalarına çalışılmalıdır. Cinsellikle ilgili dermeye kullanıcıların etkin bir biçimde erişebilmesi için kataloglamada, sınıflamada ve referans hizmetlerinde cinsellik konusuna bilgi düzeylerini arttıran kütüphanecilerin görevlendirilmesi yerinde olur. Kataloglamadan sorumlu kütüphanecilerin, ancak cinsellikle ilgili kitapların içeriklerini iyi bilmeleri durumunda söz konusu kitaplara uygun konu başlıkları verebileceği unutulmamalıdır.

Cinsellikle ilgili konularda kullanıcıların referans hizmetinden sorumlu kütüphanecilere soracağı sorular hassas olabilir. Dolayısıyla da bu hizmeti gerçekleştirecek kütüphanecilerin de mutlaka hizmet sunabilmek adına konu ile ilgili kitaplara ilişkin bilgi düzeylerini arttırmaları gerektiği unutulmamalıdır. Ayrıca özellikle genç kullanıcılar, kendilerini rahat hissetmeyip referans hizmeti sunan kütüphanecilere soru sormada çekingen davranabilirler. Bu sorunun üstesinden gelmek için kütüphanelerde elektronik referans hizmetinin sunulması yararlı olur. Böylece utangaç kütüphane kullanıcılarına da referans hizmeti sunulabilir.

Cinsellikle ilgili dermenin yaratılıp kullanıma hazır hale getirildikten sonra kütüphaneciler, kullanıcıları için çeşitli hizmetler de gerçekleştirebilirler. Şöyle ki;

- Cinsel sağlıkla ilgili çeşitli dernek ve kurumların uzmanları, kütüphaneye davet edilebilir ve kullanıcılar için bilgilendirici konferanslar düzenlenebilir.
- Bu tür uzmanların görüşlerinin yer aldığı belgesel niteliğindeki çeşitli filimler kütüphanede gösterilebilir.
- Genç kütüphane kullanıcıları ve ebeveynler için cinsel sağlıkla ilgili yararlı bilgilerin yer aldığı broşürler hazırlanıp kütüphanede dağıtılabilir.
- Kütüphaneye görme ve işitme engelli kullanıcılar için cinsel sağlıkla ilgili kitaplar sağlanabilir.

Sonuç olarak kütüphaneciler, cinsel bilgiler içeren başta eğitici kitaplar olmak üzere konuyla ilgili materyalleri kütüphanelerine sağlamaya çalışmalı ve bu materyalleri en iyi şekilde kullanıcılarının hizmetine sunmalıdır. Böylece kütüphaneciler, kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılayarak cinsel yönden sağlıklı bireylere ve dolayısıyla da sağlıklı bir topluma ulaşmada katkı sağlamış olurlar.

Kaynakça

- Abalı, S. (2006). *Boşanmak için başvuran kadınların evlilikteki cinsel yaşamlarını boşanma nedeni olarak görme durumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Açıkel, C., Babayiğit, M., Kılıç, S., Hasde, M. ve Bakır, B. (2005). Genç erişkin erkeklerin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda bilgi düzeyleri (Ankara 2004). *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4 (1), 16-24.
- Bardakçı, M. (2005). *Osmanlı'da seks*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Ceyhan, M. (2005). *Üniversite gençliğinin cinselliğe bakış açısı: DTCF son sınıf öğrencilerinin cinselliğe bakış açılarının sosyal antropolojik incelemesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Cohen, R. (2008). Sex education and the American Public Library: a study of collection development reference services, and programming for young adults. *Young Adult Library Services*, 6 (3), 40-45.
- Cornog, M. (1993). Is sex safe in your library? how to fight censorship. *Library Journal*, 118 (13), 43-46.
- Cornog, M. ve Perper, T. (1996). *For sex education, see librarian: a guide to issues & resources*. Westport, CT: Greenwood Pub.
- Çalışkandemir, F., Bencik, S. ve Artan, İ. (2008). Çocukların cinsel eğitimi: geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim*, 33 (150), 14-27.
- Çetin, S., Bildik, T., Erermiş, S., Demiral, N., Özbaran, B., Tamar, M. ve Aydın, C. (2008). Erkek ergenlerde cinsel davranış ve cinsel bilgi kaynakları: sekiz yıl arayla değerlendirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19 (4), 390-397.
- Çetinkaya, P. (2006). *Yüksek öğretim görmüş kadınların cinsel profili*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Downey, J. (2005). Public library collection development issues regarding the information needs of GLBT patrons. *Progressive Librarian*, (25), 86-95.
- Ellison, G. (2009). *İstanbul'da bir konak ve yeni kadınlar: İngiliz kadın gazetecinin gözüyle Türk evi ve gündelik hayat* (N. Akın, Çev.). İstanbul: Dergah Yayınları
- Eroğlu, K. ve Gölbaşı, Z. (2005). Cinsel eğitimde ebeveynlerin yeri: ne yapıyorlar? ne yaşıyorlar?. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8 (2), 12-21.
- Freud, S. (2006). *Cinsellik üzerine* (E. Kapkın, Çev.). İstanbul: Payel Yayınları.
- Garrison, O. (2000). *Tantra seks yogası* (N. Yener, Çev.). İstanbul: OkyanusYayıncılık.
- Gökdeniz, Ş. (2008). *İlköğretimde cinsel bilgiler eğitimi konusunda öğretmen ve veli görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Horvath, A. (2008). Sexology and sex research. *Encyclopedia of Gender and Society*, 2 Kasım 2009 tarihinde <http://www.sage-reference.com/Article-n379.html> adresinden erişildi.

- İlgün, M., Dündar, P., Doğramacı, Y., Dalcı, A. ve Gürgen, G. (2005). Celal Bayar Üniversitesi'nde bir grup öğrencinin aile planlaması ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgi düzeyi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4 (2), 66-78.
- Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu, *T.C. Resmi Gazete* (627, 7 Temmuz 1927), 1 Ocak 2011 tarihinde <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/438.html> adresinden erişildi.
- Mehmet Rauf. (2008). *Bir Zambak Hikâyesi*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Mehra, B. ve Braquet, D. (2006). A “queer” manifesto of interventions for libraries to “come out” of the closet!, a study of “queer” youth experiences during the coming out process. *LIBRES: Library and Information Science Research Electronic Journal*, 16 (1), 1-29. 31 Aralık 2010 tarihinde <http://libres.curtin.edu.au/libres16n1/MehraBraquet.pdf> adresinden erişildi.
- Mondimore, F. (1999). *Eşcinselliğin doğal tarihi* (B. Kılınçer, Çev.). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Morali-Daninos, A. (1973). *Cinsel ilişkiler sosyolojisi* (Ş. Tiryakiođlu, Çev.). Ankara: Varlık Yayınları.
- Onur, B. (2007). *Çocuk, tarih ve toplum*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Özan, S., Aras, Ş., Şemin, S. ve Erçin, O. (2004). Dokuz Eylül Tıp Fakültesi öğrencilerinin cinsel tutum ve davranış özellikleri. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 27-39.
- Parker, R., Wellings, K. ve Lazarus, J. (2009). Sexuality education in Europe: an overview of current policies. *Sex Education*, 9 (3), 227-242.
- Parrinder, G. (2003). *Dünya dinlerinde cinsel ahlak* (N. Elçi, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Platon. (2010). (7. bs.). *Şölen- Dostluk* (S. Eyübođlu ve A. Erhat, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Poray, A. (2005). *Türkiye 'de cinsellik*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Ratner, J. ve Huberman, B. (2006). The librarian's guide to sex education resources: audiovisual, print and web-based materials for youth, parents, and youth-serving professionals. 2 Kasım 2009 tarihinde <http://www.advocatesforyouth.org/storage/advfy/documents/librarians-guide.pdf> adresinden erişildi.
- Sađlamtuñ, T. (1991). Kütüphanecilik açısından düşünce özgürlüğü ve sansür. *Türk Kütüphaneciliđi*, 5 (3), 93-99.
- Siyez, D. ve Siyez, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Türk Üroloji Dergisi*, 35 (1), 49-55.
- Stilwell, C. (2002). The case for informationally based social inclusion for sex workers: a South African exploratory study. *Libri*, 52 (2), 67-77.

- Şentürk, G. (2006). *Ortaöğretim kurumlarında devam eden öğrenciler ile bu kurumda çalışan öğretmenler ve yöneticilerin cinsellikle ilgili yanlış inanışla bilgi ve inanışlarının belirlenmesi ve bir uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü. (2009). *Gençlere Yönelik Üreme Sağlığı Hizmetleri Katılımcı Kitabı*. Ankara: Yazar.
- Tannahill, R. (2003). *Tarihte cinsellik* (S. Gül, Çev.). Ankara: Dost Kitabevi.
- Taşçı, A. (2003). (3. bs.). *Cinsel eğitim*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Tez, Z. (2010). *Tıbbın gizemli tarihi*. İstanbul: Hayy Kitap.
- Türk Ceza Yasası, *T.C. Resmi Gazete* (25611, 12 Ekim 2004).
- Vatsyayana, M. (2009). *Kama Sutra* (M. Küpüşoğlu, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Vural, B. (2007). *Evlilik öncesi cinsel danışmanlık programının yeni evli çiftlerin cinsel doyumuna etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yıldırım, T. (2008). *Üniversite çağındaki ergenlerin cinsel bilgi, tutum ve davranışları*. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.

Summary

Sexuality is a natural part of humanity and sex education is essential for a healthy sexual life. Sex education is crucial for young people, and can help them make correct decisions that will impact the rest of their lives.

Librarians working in countries like Turkey can help library users search for information about sexual health and sexuality. This can be accomplished by adding books about sexuality to library collection and by making them available to patrons.

The main purpose of this study is to emphasize the importance of sex education and to discuss the problems encountered in book selection and access. This study begins by defining and explaining the importance of sex education and the level of sex education in Turkey. Technical and reference problems associated with libraries with these kinds of collections are also discussed, as are the types of library users searching for information about sexual health and sexuality. Additionally, this study suggests solutions to problems arising from technical and reference services in libraries with sexuality collections.